

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ

Міжнародний аграрний бізнес

Тема 1.2. Сучасні світові тенденції розвитку сільського господарства та агробізнесу

Діброва А.Д. - д.е.н., професор
Герасименко Н.А. – к.е.н., доцент

Зміст

1. Роль і значення сільського господарства в забезпеченні продовольством населення планети.
2. Етапи розвитку світового сільського господарства та їх характеристика
3. Сучасні світові тенденції розвитку сільського господарства та агробізнесу та їх вплив

.

Світове сільське господарство –

це сфера людської діяльності, яка виникла разом із появою самої людини, що спрямована на забезпечення першочергових (невідкладних) потреб людей, започаткувавши всі інші існуючі наразі у світі сфери, галузі та підгалузі світової економіки.

Функції сільського господарства:

- 1) економічна
- 2) соціальна
- 3) екологічна
- 4) інноваційна

Показники світового с.г.

Виробництво:

11 мільярдів тон агропродовольства

32 млн. тон натуральних волокон

4 млрд. куб. м. деревини

Зайнятість:

~25% усієї зайнятості у всьому світі,

< 50% в країнах Африки на південь від Сахари

~ 60% у країнах з низьким рівнем доходу

У Європейському Союзі в харчовій та переробній промисловості працює більше людей, ніж у будь-якій іншій галузі економіки

У Світі понад **2/3 сукупної** праці витрачається на виробництво продуктів харчування

Роль і значення

Забезпечення продовольчої безпеки

Аналіз свідчить, що дефіцит продовольства у світі викликаний не браком землі або її перенаселенням, а переважно недостатньою ефективністю сільського господарства в багатьох регіонах

Вид економічної діяльності

Дві третини доданої вартості у сфері світового сільського господарства створюються в країнах, що розвиваються. У країнах із аграрною економікою воно дає близько 30% валового внутрішнього продукту (ВВП) і є джерелом зайнятості для 65% робочої сили.

Джерело доходів

За деякими оцінками, сільське господарство є джерелом прибутку для 86% сільського населення. Воно дає роботу 1,3 млрд. селян і безземельних працівників, забезпечує «соціальну підтримку за рахунок підсобних господарств» у разі економічних потрясінь у містах і є основою існування життєздатних сільських громад

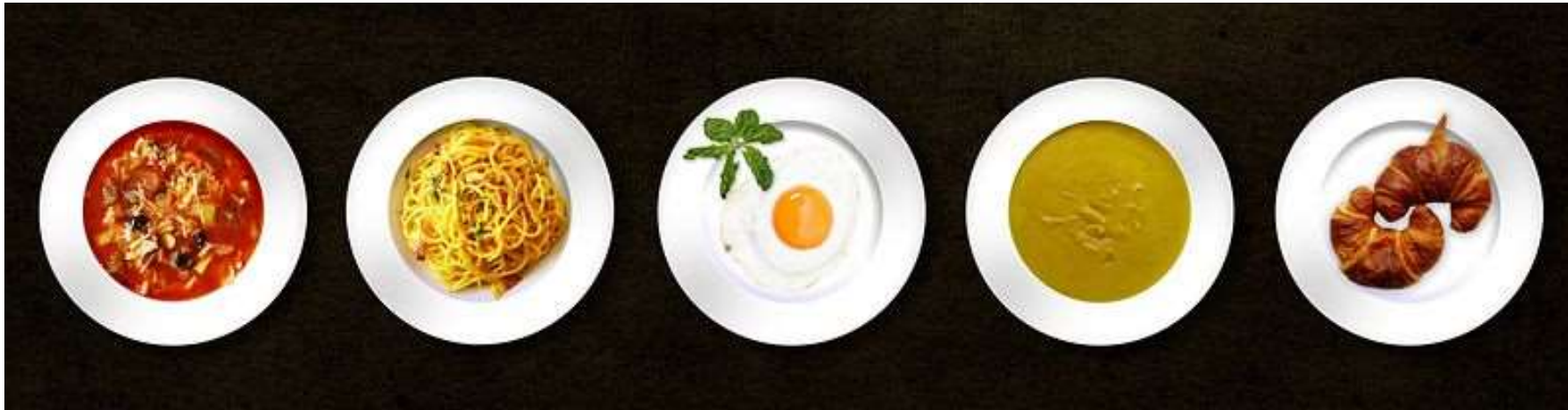
Продовольча безпека –

стан економіки держави, за якого, незалежно від кон'юнктури світових ринків, забезпечується продовольча незалежність держави, населенню країни гарантується фізична, економічна та соціальна доступність, якість і безпечність основних видів харчових продуктів та чистої питної води, в обсягах не менше раціональних норм споживання харчової продукції, необхідної для активного і здорового способу життя.

Забезпеченість країн продовольством:

- **високозабезпечені** (США, Канада, Японія, Австралія, країни Західної Європи);
- **середньозабезпечені** (Індія, Китай, країни Східної Європи, деякі держави Африки та Південної Америки) ;
- **малозабезпечені** (країни Африки та Азії).

Специфіка розподілу ролей

- Так, країни **першої групи**, на яку припадає лише **1/4** сільськогосподарських угідь і близько **1/4** населення Землі, створюють **60%** світового продовольчого фонду.
- Навпаки, країни, що входять **до третьої групи**, мають значні обсяги сільськогосподарських угідь та трудових ресурсів, але їхня частка у світовому обсязі продовольства – складає лише близько **20%**.

За розрахунками, підвищення ефективності сільського господарства до рівня країн першої групи дозволило б виробляти продовольство в обсягах достатніх для того, щоб забезпечити харчовими продуктами не 7 млрд осіб. (чисельність населення світу), а 25-30 млрд осіб.

Регіональна специфіка

- В аграрних секторах країн Азії, Африки, Європи, Америки та Океанії, історично склалися також особливі способи виробництва, які, вбудовуючись у систему світового господарства, роблять сільськогосподарську галузь не просто неоднорідною за економічними показниками, а неоднорідною за базовими принципами організації та «виробничої ментальності».
- І що найцікавіше - навіть наближаючись до однакового рівня макроекономічних показників аграрні сектори цих країн значно відрізняються за мікроекономічними показниками, такими як ефективність виробництва, продуктивність факторів виробництва, рентабельність капіталовкладень

Глобальні тенденції

- За останні десятиліття значно зросли обсяги виробництва сільськогосподарської продукції у світі, і на більшості континентів **темпи зростання обсягів продукції перевищили темпи зростання населення**. За даними ФАО, додана вартість створена сільським, лісовим і рибним господарством у світі за період з 2000 по 2019 рр., зросла на 1,5 трильйона доларів США або 72,1%, досягнувши у 2019 р. **3,5 трильйона доларів США** (табл. 1).

Додана вартість сільського, лісового та рибного господарства у світі в розрізі регіонів, трл. дол. США (у цінах 2015 р.)

Регіон	2000 р.	2005 р.	2010 р.	2015 р.	2019 р.	2019 р. до 2000 р., %
Азія	1,22	1,41	1,66	1,96	2,24	183,6
Америка	0,33	0,39	0,41	0,47	0,50	151,5
Африка	0,17	0,23	0,29	0,36	0,40	235,3
Європа	0,28	0,29	0,30	0,33	0,33	117,9
Океанія	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	100,0
Світ	2,04	2,36	2,70	3,16	3,51	172,1

Основні чинники зростання доданої вартості світового сільського, лісового та рибного господарства:

- застосування в розвинених країнах інноваційних технологій виробництва сільськогосподарської продукції;
- автоматизація, механізація, роботизація виробничих процесів в сільському господарстві;
- ГІС технології в сільському господарстві та GPS сільське господарство;
- інформаційній технології для сільського господарства та онлайн-дані;
- дрони та інші аерофотознімки;
- використання нових сортів та гібридів, біотехнології, ГМО;
- екологізація та органічне виробництво;
- розширення зрошуваних поверхонь з 80 млн. га в 1950 році до 342 млн. га в 2019 р.;
- глобалізація та розвиток транспортної інфраструктури;
- біоенергія;
- розвиток змішаних систем землеробства з використанням високого рівня доступної біомаси (об'єднання рослинництва, садівництва, тваринництва та, іноді, рибництва) у найбільш густонаселених районах, де не вистачає нових земель для очищення чи зрошення.

Етапи розвитку сучасного світового сільського господарства

На першому етапі розвитку сільського господарства для виробництва продукції використовувалися здебільшого ручна праця, найпростіші інструменти та органічні добрива, а основним способом збільшення обсягів виробництва був екстенсивний метод

Другий етап розвитку дозволив оснастити виробників сільськогосподарської техніки за рахунок розвитку машинобудування, доповнити органічні добрива хімічними, підвищити стійкість рослин до зовнішніх умов за рахунок інновацій у селекції

Третій (сучасний) етап розвитку :

- інформатика та інформаційні технології
- ГІС технології. Точне землеробство
- супутникові Дані
- дрони: технологія даних з неба
- органічне землеробство
- біотехнології.
- генна інженерія.
- застосування нанотехнологій.
- вирішенням енергетичної проблеми
- глобалізація світової економіки

Інформатика та інформаційні технології

Інформаційні технології, що стали невід'ємною частиною сучасних методів ведення сільського господарства, також дозволили більш ефективно побудувати логістичні ланцюжки, зробивши ринок глобальним і ще більше посиливши роль бізнесу – в особі міжнародних корпорацій, що забезпечують основні обсяги світового виробництва та розподілу кінцевої продукції через глобальні ланцюжки поставок.

ГІС Технології. Точне землеробство.

Оскільки поля залежать від місцезнаходження, ГІС технологія стає неймовірно корисним інструментом з точки зору [точного землеробства](#).

Використовуючи геоінформаційні технології в сільському господарстві, фермери можуть скласти карту поточних і майбутніх змін кількості опадів, температури, врожайності, здоров'я рослин тощо.

Супутникові Дані

Прогнозування врожайності, а також проведення моніторингу полів практично в реальному часі з метою виявлення різноманітних загроз за допомогою супутникових даних ще ніколи не було таким простим, як із застосуванням інноваційних технологій в сільському господарстві.

Дрони: технологія даних з неба

За допомогою дронів – фермери мають можливість з високою точністю визначати біомасу врожаю, висоту рослин, наявність бур'янів та насиченість водою на певних ділянках поля.

Дрони також вважаються неперевершеними помічниками у боротьбі з комахами; навала попереджається шляхом застосування інсектициду на небезпечних зонах за допомогою безпілотних технологій, при цьому зменшується ймовірність прямого впливу, що призводить до отруєння хімічними речовинами

Органічне землеробство

передбачає вирощування сільськогосподарських рослин без застосування пестицидів при скороченні доз мінеральних добрив, що вносяться.

На США, західноєвропейські та інших країни припадає 95% посівних площ під органічним землеробством. Слід зазначити, що у списку країн, де воно ведеться, США займають лише четверте місце, поступаючись Австралії та Аргентині з їхніми природними пасовищами

Біотехнології

Одним із головних напрямків п'ятого технологічного укладу є застосування біотехнологій, під якими розуміється сукупність методів та прийомів отримання корисних для людини продуктів та явищ за допомогою біологічних агентів.

Світовий ринок біотехнологічної продукції оцінюється в 270 млрд дол. США, при цьому питома вага США оцінюється у 42%, Євросоюзу – 22%, Китаю – 10%, Індії – 2%. За прогностичними оцінками, світовий ринок біотехнологій у 2025 р. досягне рівня 2 трлн дол. із темпами зростання від 5–7 до 30% щороку

Генна інженерія

- Генетично модифіковані організми (ГМО) – це живі організми, яким шляхом застосування чужорідних генів були надані нові фенотипічні ознаки.
- Використання живих модифікованих організмів (життєздатних культур) в Україні заборонено законом
- Лідируючі позиції у виробництві ГМО займають США, Аргентина, Бразилія. У США, наприклад, у 2013 р. трансгенні сорти сої займали близько 80% від усіх сортів, що вирощуються даної культури; бавовнику – 70%, кукурудзи – 32%, ріпаку – 24%.

Застосування нанотехнологій

- Провідною світовою державою в наноіндустрії є США, частку яких припадає понад чверть світових інвестицій у нанотехнології та до 70% усіх патентів. Обсяг світового ринку нанопродукції у 2015 р. оцінювався від 1 до 2,6 трлн дол.

Вікіпедія: «... теоретично можливо виробляти молоко прямо з трави, минаючи проміжну ланку — корову» (www.uk.wikipedia.org)

Особливі характеристики

- підвищення вимог та якості робочої сили
- вирішенням енергетичної проблеми

Виробництво біопалива вперше було розгорнуто у Бразилії. Внаслідок дефіциту енергоресурсів там ще 1975 р. було прийнято спеціальну державну програму виробництва біопалива з рослинної сировини.

Висновки

Сільське господарство подібно до інших галузей економіки є об'єктом активного **державного регулювання**. При різних його масштабах у різних країнах і регіонах у ньому виявляється ряд спільних характеристик. Повсюдно дохід зайнятих у сільському: господарстві в середньому приблизно на чверть нижчий, ніж у працівників суміжних галузей агропромислового комплексу. Тому скрізь головною турботою держави стає підтримка фермерських доходів з допомогою цін, податків, кредитування.